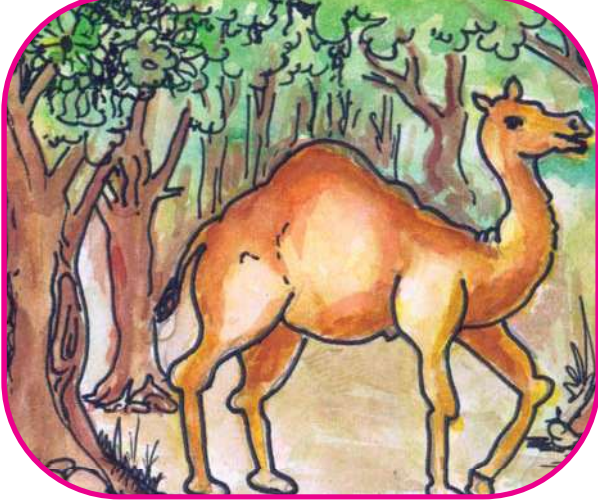

5

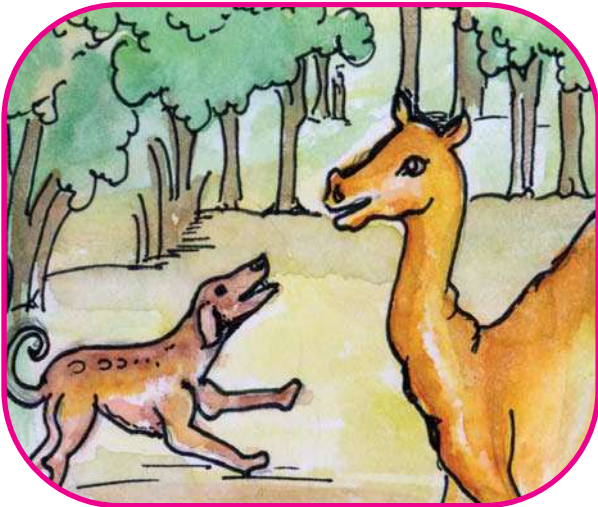
योजकः तत्र दुर्लभः

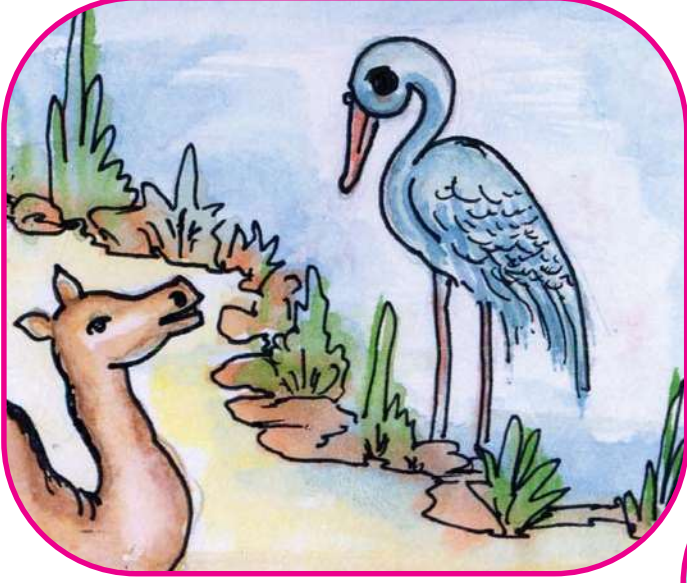
मार्गे सः वृक्षस्य उपरि एकं शुकं पश्यति ।
उष्ट्रः शुकाय कथयति, “हे शुक ! तव
चञ्चुः वक्रा अस्ति ।” शुकः लज्जाम्
अनुभवति । उष्ट्रः हसति अग्रे चलति ।

एकः उष्ट्रः अस्ति ।
उष्ट्रः स्वभावेन वक्रः अस्ति ।
सः सर्वदा दोषम् एव पश्यति ।
एकदा सः वने अटति ।

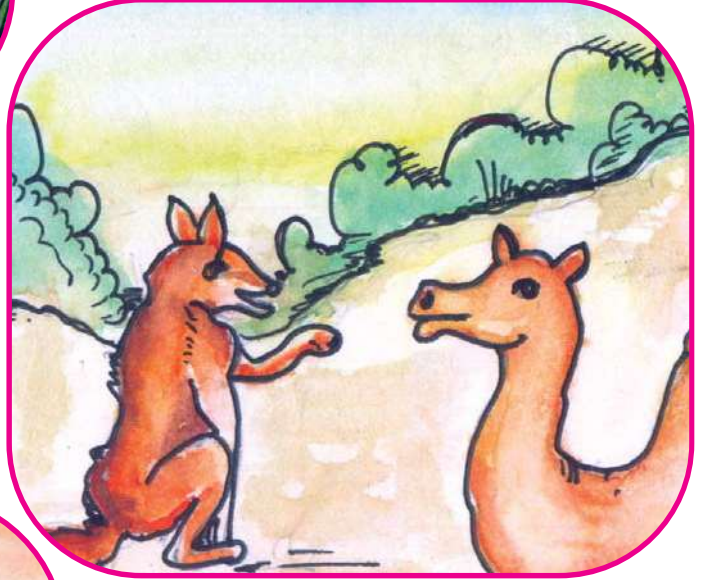

मार्गे सः कुक्कुरं पश्यति ।
उष्ट्रः कुक्कुराय कथयति, “हे कुक्कुरं ! तव
पुच्छं वक्रम् अस्ति ।” कुक्कुरः लज्जाम्
अनुभवति । उष्ट्रः हसति अग्रे चलति ।

मार्गे बकः अस्ति । बकं दृष्ट्वा उष्ट्रः
वदति, “तव ग्रीवा वक्रा अस्ति ।”
बकः उष्ट्रं प्रति पश्यति अपि न ।

मार्गे शृगालः मिलति । शृगालः
पृच्छति, “उष्ट्रभ्रातः कथम् अस्ति ?
स्वास्थ्यं समीचीनं वा ?

उष्ट्रः वदति, “स्वास्थ्यं समीचीनम् किन्तु
अन्यत् किमपि समीचीनम् नास्ति ।
शुकस्य चञ्चुः वक्रा , कुक्कुरस्य पुच्छं वक्रम्,
बकस्य ग्रीवा वक्रा ।”

“શૃગાલઃ વદતિ,” શુકસ્ય ચઙ્ચુઃ વક્રા કિન્તુ

સઃ મનુષ્યવાણીં વક્તું શક્નોતિ ।

કુક્કુરસ્ય પુચ્છં વક્રં કિન્તુ

સઃ સ્વામિભક્તઃ અસ્તિ ।

બકસ્ય ગ્રીવા વક્રા કિન્તુ

તસ્ય એકાગ્રતા પ્રચલિતા ।

ભવતઃ સર્વાણિ અઙ્ગાનિ વક્રાણિ સન્તિ કિન્તુ

ભવાન્ મરુભૂમ્યાઃ નૃપઃ અસ્તિ ।

અપિ ચ તેષાં ચઙ્ચોઃ, પુચ્છસ્ય, ગ્રીવાયાઃ ચ પ્રયોજનમ્ અસ્તિ । નિરર્થકં નાસ્તિ ।

અમન્ત્રમક્ષરં નાસ્તિ નાસ્તિ મૂલમનૌષધમ્ ।

અયોગ્યઃ પુરુષો નાસ્તિ યોજકસ્તત્ર દુર્લભઃ ॥

ટિપ્પણી

ઉષ્ટ્રઃ ઊંટ વક્રઃ વાંકો (વિચિત્ર) અટતિ ભમે છે, ફરે છે ચઙ્ચુઃ ચાંચ ગ્રીવા ગરદન ડોક
સમીચીનમ્ સારું, બરાબર અન્યત્ અન્ય, બીજું મરુભૂમિઃ રણપ્રદેશ નૃપઃ રાજા પ્રયોજનમ્ હેતુ, ઉદ્દેશ
યોજકઃ જોડનાર, યોજના કરનાર, આયોજક

સન્ધ્યઃ

અમન્ત્રમક્ષરમ્ - અમન્ત્રમ્ અક્ષરમ્, મૂલમનૌષધમ્ - મૂલમ્ અનૌષધમ્, યોજકસ્તત્ર - યોજકઃ તત્ર

સ્વાધ્યાયઃ

1. નીચેના શબ્દોનું મોટેથી ઉચ્ચારણ કરો :

ઉષ્ટ્રભ્રાતઃ, વક્રઃ, ચઙ્ચુઃ, લજ્જા, પુચ્છમ્, દૃષ્ટ્વા, સ્વાસ્થ્યમ્,
ગ્રીવા, શક્નોતિ, સ્વામિભક્તઃ, અમન્ત્રમક્ષરમ્, મૂલમનૌષધમ્, યોજકસ્તત્ર ।

2. પાઠ વાંચીને નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં આપો અને લખો :

- (1) ઉષ્ટ્રઃ સ્વભાવેન કીદૃશઃ અસ્તિ ?
- (2) ઉષ્ટ્રઃ વૃક્ષસ્ય ઉપરિ કં પશ્યતિ ?
- (3) ઉષ્ટ્રઃ શુકં કિં કથયતિ ?
- (4) કસ્ય પુચ્છં વક્રમ્ અસ્તિ ?
- (5) કઃ મનુષ્યવાણી વસ્તું શક્નોતિ ? કસ્ય ગ્રીવા વક્રા?
- (6) કઃ મરુભૂમ્યાઃ નૃપઃ અસ્તિ ?
- (7) કસ્ય સ્વામિભક્તિઃ પ્રચલિતા ?

3. નીચે આપેલાં વિધાનોની સામેના ☐ માં પાઠને આધારે જો સાચું હોય તો 'આમ્' અને ખોટું હોય તો 'ન' લખો :

- (1) શુકઃ સ્વભાવેન વક્રઃ અસ્તિ ।
- (2) શુકસ્ય ચઙ્ચુઃ વક્રા અસ્તિ ।
- (3) બકઃ મનુષ્યવાણીં વક્તું શક્નોતિ ।
- (4) શુકસ્ય એકાગ્રતા પ્રચલિતા અસ્તિ ।
- (5) ઉષ્ટ્રઃ મરુભૂમ્યાઃ નૃપઃ અસ્તિ ।

☐
☐
☐
☐
☐

4. કોષ્ટકમાં આપેલા શબ્દોનો યોગ્ય ઉપયોગ કરી વાક્ય બનાવો :

ઉદાહરણ : ઉષ્ટ્રઃ વને અટતિ ।

અ	બ	ક
ઉષ્ટ્રઃ	લજ્જામ્	ખાદામિ
શુકઃ	વને	પિબતિ
અહં	મોદકમ્	પઠતિ
કિશનઃ	જલમ્	અનુભવતિ
માલા	પુસ્તકમ્	અટતિ

5. ઉદાહરણ મુજબ વાક્ય બનાવો :

ઉદાહરણ : વિરાજઃ કૃશઃ કિન્તુ શક્તિમાન્ અસ્તિ । (શક્તિમાન્)

- (1) અમિતા શિશુઃ _____ । (નિર્ભયા)
- (2) નીમવૃક્ષઃ તિક્તઃ _____ । (ગુણકારી)
- (3) રુગ્ણાલયઃ લઘુઃ _____ । (સ્વચ્છઃ)
- (4) પર્વતઃ દૂરેઃ _____ । (રમણીયઃ)
- (5) કોકિલઃ કૃષ્ણઃ _____ । (મધુભાષી)

6. ઉદાહરણ મુજબ વિધાન બનાવો :

ઉદાહરણ : એષઃ બકઃ । _____ । (एकाग्रता)

એષઃ બકઃ । તસ્ય એકાગ્રતા પ્રચલિતા ।

- (1) એષઃ શુકઃ । _____ । (स्वामिभक्तिः)
- (2) એષઃ કુક્કુરઃ । _____ । (स्वामिभक्तिः)
- (3) સઃ રાષ્ટ્રપિતા । _____ । (संकल्पशक्तिः)
- (4) સઃ શિક્ષકઃ । _____ । (कार्यनिष्ठा)
- (5) સઃ છાત્રાલયઃ । _____ । (व्यवस्था)

7. તમારા શિક્ષક જે શબ્દો બોલે તે ધ્યાનથી સાંભળીને તમારી નોટબુકમાં લખો. તમારા શિક્ષકને તપાસવા આપો અથવા તમારા સહપાઠી પાસે તપાસ કરાવો. જો ભૂલ હોય તો ફરીથી ભૂલ ન થાય તેની તકેદારી રાખો.

8. તમારી નોટબુકમાં ઊંટનું ચિત્ર દોરી તેમાં રંગ પૂરો.

પ્રવૃત્તિ :

- આ વાર્તાનું વાચન કરો.
- તમારી શાળા કે ગામની લાઈબ્રેરીમાંથી ઈસપની બાળવાર્તા શોધીને વાંચો.
- તમારા વિસ્તારમાં જોવા મળતાં પશુ-પક્ષીઓની યાદી બનાવી તેમની વિશેષતા લખો.

